

KIRÂATLER MES'ELESİ (13)

(...dünden devam)

Tefsîrlerde buna benzer çok fark sahâbîlerden rivayet edilir. Bu rivayetlerin hepsi doğru olmasa bile, hepsi yalan da olamaz. Çünkü bir kısmının senedi sağlamdır. Şimdi bu farklar nereden ileri gelmiştir? Ceb-râîl'in, bir âyeti kâh eksik, kâh fazla, kâh başka lafızlarla vahyetmiş olması aklın kabul edeceği bir şey değildir. Bizim kanâatimize göre bunlar bazı sahâbîlerin , tesbîtlerinde yanlış olmuş olmasından kaynaklanmıştır. Asıl Mushaf, sahâbîlerin hepsinin değil ama çoğunluğunun katkı ve tasvîbiyle derlenmiş olan ve Zeyd

gibi gayet zekî hâfız vahiy kâtiplerinin titiz bir çalışma ile derlediği Mushaf'tır.

Bu Mushaf öyle yedi harfe göre değil, Kur'ân

'ın indiği Kureyş lehçesine göre derlenmiştir. Kur'ân

titizlikle derlenmiş olmasına rağmen bu ana Mushaf'ta dahi zamanla okuyuş farkları

olmuştur. İşte bunun da sebebi, o zamanki Arap yazısının benzer harflerini ayırma dedecek noktadan ve kelimelerin i'râbını gösterecek hareke işaretlerinden yoksun oluşudur.

Bundan dolayı bazı fiillerin gâib (üçüncü tekil veya çoğul şahıs) ve muhâtab (İkinci tekil veya çoğul şahıs) oluşunda tereddütler doğmuş, kimi bunları gâib okurken kimi muhâtab okumuştur. İ'râb için de aynı şey olmuştur.

Sonradan çeşitli bölgelere dağılan sahâbîler, gittikleri yerlerde öğrencilerine Kur'ân öğretmişlerdir. Hepsi Kureyşli olmayan sahâ-bî-ler, gittikleri yerlerde kendi şîve veya lehçelerine göre Kur'ân

öğrettiler. Onlardan öğrenenlerin de şîve farklarına, bir de o zamanki noktasız, harekesiz Arap yazısının çeşitli okumalara elverişli olması eklenirse, çeşitli kırâatlerin nasıl ortaya çıktığı anlaşılır

(Yedi kırâatin nisbet edildiği kırâat imamları şunlardır: Medîne'de Nâfi' ibn Ebî Ruveym; Mekke'de Abdullah ibn Kesîr; Basra'da Ebû Amr ibn el-Alâ'; Şam'da Abdullah ibn 'Âmir; Kûfe'de Âsım ibn Ebî'n-Nucûd, Hamza ibn Habîb ve Alî el-Kisâ'î. Bunlara Medîne'deki Ebû Ca'fer ibn Yezîd; Basra'da Ya'kub el-Hadramî; Kûfe'de alef el-Bezzâr da eklenince kırâat imâmlarının sayısı ona varır (et-Tefsîru'l-hadîş: 5/79)).

Sonradan ortaya çıktığı gayet açık olan bu kırâat (okuma) farkları, Kur'ân'ın anlam bütünlüğüne zarar vermez. Artık bugün Kur'ân

yazılmış, yazısı, okuma ihtilâflarını ortadan kaldıracak düzeyde olgunlaşmış, Müslümanlar da bir metinde icmâ' etmiş(birleşmiş)lerdir. Zaten Hz. Osman da bunu sağlamak için Kur'ân'ı yeniden yazdırıp çoğaltmış, bu resmî Mushaf dışındaki nüshaları yaktırmıştı: Allah Elçisi'nin sahâbîlerine:

“Siz henüz aralarında bulunurken insanlar kırâat ayrılıklarına düşüler. Ben onları bir tek kırâatte birleştirmek istiyorum”

demişti (Beyhakî, es-Sunen: 2/42; Buhârî, Menâkıb: b. 4, h. 15).

(devamı yarın..)